

Tekstas, su autoriaus leidimu, paimtas iš jo asmeninio puslapio FB, nuoroda:

<https://www.facebook.com/notes/robertas-povilaitis/klausimai-ir-atsakymai-apie-psicholog%C5%B3-licencijavim%C4%85/10159534030215154/>

Klausimai ir atsakymai apie psichologų licencijavimą

ROBERTAS POVILAITIS · 2017 M. SPALIS 23 D.

Dalinuosi keletu klausimų, kurie keliami diskusijose apie psichologų veiklos reglamentavimą ir atsakymais į juos. Klausimus suformulavau pats pagal perskaitytas mintis. Atsakymus formulavau taip, kaip suprantu, ne teisine kalba, nepretenduoju į visišką tiesą, tik noriu pasidalinti savo supratimu. Rašydamas neatstovauju jokios organizacijos. Jeigu pavyks, vėliau bandysiu papildyti šį įrašą.

Istorinis žvilgsnis į psichologų praktinės veiklos reglamentavimą

Pabandžiau surasti ankstesnius Psichologų praktinės veiklos įstatymo projektus. Radau bent šešis, turbūt dar vienas bus užregistruotas. [2008m. projektas](#), [2009m. projektas](#), [2010m. projektas](#), [2012m. projektas](#), [2016m. projektas](#), [2017m. projektas](#)

Visi praėjo panašų ciklą:

- projekto rengimas, kurio metu vyksta daug konsultacijų, susitikimų;
- įstatymo projekto registracija Seime;
- Seimo Teisės departamento, Europos teisės departamento, Vyriausybės išvados;
- pateikimo stadija Seimo plenariniame posėdyje bei komitetų paskyrimas;
- svarstymai komitetuose, kreipimasis į įvairias organizacijos dėl nuomonės pateikimo, komitetų išvados;
- staigus įvairių psichologus atstovaujančių ir neigiamą nuomonę įstatymo atžvilgiu išsakančių organizacijų atsiradimas, kurios paprastai neatstovauja psichologų reikalų santykiuose su valstybinėmis institucijomis, bet šituo metu jų atstovai paaiškina, kad yra žymiai paprastesnių būdų kaip galima spręsti psichologinių paslaugų kokybės ir paslaugų plėtros klausimus ir tam yra nereikalingas įstatymas;
- kadangi nuomonių yra daug ir tarpusavyje prieštaraujančių, Seimo nariai įvertina, kad “psichologai nesusitaria”, įstatymo nagrinėjimas sustabdomas;
- keliant klausimus dėl psichologinių paslaugų plėtros, atsakingos institucijos vis paaiškina, kad pirmiausiai reikia apibrėžti psichologines paslaugas, tik po to bus galima kalbėti apie tokių paslaugų apmokėjimą pvz. iš sveikatos draudimo;

- įvairių psichologus atstovaujančių ir neigiamą nuomonę išsakiusių organizacijų visuomeninis aktyvumas sumažėja, šios organizacijos jau nebeteikia siūlymų dėl psichologinių paslaugų plėtros, beveik nedalyvauja kasdieniniame darbe sprendžiant psichologams aktualius klausimus, neberašo įrašų Facebooke apie psichologinių paslaugų kokybę ir būdus jai užtikrinti, nebesikreipia į Seimo narius dėl spręstinių psichikos sveikatos problemų;

- Prasideda naujas ciklas.

Per tuos metus argumentacijos į vieną ar kitą pusę išsakyta daug ir labai daug jos pasikartoja šiandien. Dabar jau darbas lieka Seimo nariams, išgirdus įvairias pozicijas, priimti sprendimus apie tai, kas yra svarbiau viešajam interesui.

Ar reikalingas psichologų praktinės veiklos reguliavimas?

Žvelgiant iš visuomenės intereso, visuomenė turi būti apsaugota nuo netinkamos praktikos. Įtraukimu į praktikuojančių asmenų sąrašą (pvz. Lietuvos Advokatūroje) arba licencijos išdavimu (pvz. gydytojams, slaugytojams, visuomenės sveikatos priežiūros specialistams) galima reglamentuoti asmenų, praktikuojančių tam tikrą profesiją, veiklą.

Ar psichologinė praktika turi būti reguliuojama – yra įvairių nuomonių ir dėl to reikės apsispręsti LR Seimui.

Psichologų reguliavimas kitose šalyse

Daugelyje ES šalių psichologo praktika yra reguliuojama. Apie psichologų praktikos reguliavimą ES šalyse – informacija [Europos Komisijos svetainėje](#).

JAV visose valstijose psichologo praktika yra [licencijuojama](#).

[Australijoje](#) ir [Naujojoje Zelandijoje](#) atliekamas psichologų registravimas.

Kam reikalingas licencijavimas?

Licencijavimas leidžia užtikrinti geresnę paslaugų kokybę per

- a) įvertinimą, kad žmogus turi tinkamą išsilavinimą;
- b) įpareigojimą kelti kvalifikaciją;
- c) įpareigojimą laikytis profesinės etikos;
- d) psichologas dirbs srityje, kurioje turėjo prižiūrimą praktiką ir nepapuls į sritį, kurioje neturi patirties.

Licencijavimas taip pat leis žinoti praktikuojančių psichologų skaičių. Šiandien psichologų skaičiaus neįmanoma suskaičiuoti. Daugiausia žinomi psichologų, dirbančių valstybiniame sektoriuje (pvz. sveikatos ir švietimo sistemoje), tačiau nėra žinoma psichologų dirbančių privačioje praktikoje skaičiai.

Kodėl nepakanka aukštojo mokslo diplomo, kam reikalingas vienerių metų prižiūrimos praktikos reikalavimas?

Europos psichologų asociacijų federacija (vienijanti 37 Europos regiono šalių, įskaitant visas ES nares) nacionalines psichologų asociacijas sukūrė ir patvirtino EuroPsy - europinį psichologų kvalifikacijos standartą. EuroPsy sertifikatą gali gauti psichologai, kurie turi ne mažesnę kaip 5 metų universitetinį išsilavinimą ir ne mažiau kaip 1 metų prižiūrimą praktiką.

EuroPsy Lietuvoje: <http://www.europsy.lt/index.php?p=71>

EuroPsy pagrindinis puslapis: <http://www.europsy-efpa.eu/about>

Europos psichologų asociacijų federacija: www.efpa.eu

Kodėl įstatymo projekte numatyta, kad visi norintys gauti licenciją turėtų būti Lietuvos psichologų sąjungos nariais? Kas čia per sovietinis išmislas, kodėl visi turi būti suvaryti per prievartą į vieną organizaciją?

Yra bent du pagrindiniai keliai profesijos reglamentavime – arba tai atlieka valstybinė institucija arba tą darbą atlieka profesinė organizacija, jeigu tokią teisę jai suteikia įstatymų leidėjai. Šio įstatymo projekto autoriai, apklausę valstybines institucijas, pasiūlė, kad tokį licencijavimo darbą vykdytų profesinė organizacija. Toks profesinės veiklos reguliavimas, kai profesinei organizacijai valstybė deleguoja teisę išduoti leidimą praktikai, yra žinomas tiek Lietuvoje, tiek pasaulyje. Lietuvoje profesinę veiklą reguliuoja Lietuvos Advokatūra ir Lietuvos Odontologų rūmai. Kitose šalyse irgi yra tokių organizacijų, kurias valstybė įgaliojo išduoti leidimus praktikai. Pvz. Portugalijoje visi norintys praktikuoti psichologai turi priklausyti Ordem dos Psicologos <https://www.ordemdospsicologos.pt/e...>

Ar tinka Lietuvai toks modelis, kad licencijavimą vykdo profesinė organizacija? Manau, kad nelabai. Kiek kolegos iš Lietuvos psichologų sąjungos minėjo, kad tokią funkciją LPS sutiko prisiimti, nes valstybinės institucijos atsisakė vykdyti tokią funkciją. Kadangi yra garsiai besipiktinančių psichologų, kurie kalba apie tai, kad čia LPS sugalvojo tokį dalyką, kad pralobtu, kad čia yra korupcinis įstatymas, tai mano nuomone, būtų žymiai geriau, jeigu šią funkciją atliktų valstybinė institucija, o ne Lietuvos psichologų sąjunga. Valstybinei institucijai būtų tam tikras iššūkis įvertinti pareiškėjus, bet tikiuosi būtų šiek tiek daugiau taikos ir mažiau priešiško tarp psichologų.

Kiek reikės mokėti už licencijavimą? Čia, atrodo, Lietuvos psichologų sąjunga sugalvojo pralobti.

Atsakymo apie licencijos išdavimo kainą nežinau, ir iš tiesų reikėtų bent preliminarinių paskaičiavimų, kad žmonėms būtų aiškiau. Mačiau, kad licencijavimo oponentai paskelbė, kad už licencijavimą metams reikės mokėti po 3000 Eur. Negaliu suprasti iš kur tokios kosminės sumos atsiranda. Man

labai nesinorėtų, kad žmonės būtų gąsdinami tokiomis didelėmis sumomis, nes įvardinus tokias milžiniškas sumas reikia jas labai pagrįsti. Licencija juk būtų išduodama neterminuotam laikui ir kas penkeri metai reiktų pristatyti dokumentus apie kvalifikacijos kėlimą, kad nenutrūktų licencijos galiojimas, tai tam tikras mokestis būtų turbūt tik licencijos išdavimo metu ir galbūt jos atnaujinimo metu.

Licencijavimo šalininkai teigia, kad licencijavimas leis sustabdyti neetiškai praktikuojantį asmenį, bet juk yra kitų būdų – juk galima viešai paskelbti neetiškai praktikuojančių psichologų sąrašą? Tokį sąrašą juk galėtų skelbti, pavyzdžiui, Lietuvos psichologų sąjunga.

Jeigu valstybė nesuteikė kam nors teisės vertinti kieno nors etinį elgesį, tai tokio vertinimo niekas ir neturės įgaliojimo atlikti. Lietuvos psichologų sąjunga neturi jokių įgaliojimų vertinti ne narių elgesio atitikimą psichologo profesinei etikai. Vienos politinės partijos Etikos komisija neturi įgaliojimų vertinti kitų partijų narių elgesio. Vieno universiteto Etikos komisija negali vertinti kito universiteto darbuotojo elgesio. Automobilininkų sąjunga neturi teisės vertinti ir skelbti kelių eismo pažeidėjų sąrašo, nes vertinti kelių eismo pažeidimus turi teisę Policija ir teismai. Bet kas negali paskelbti kelių eismo pažeidėjų pažeidėjais išskyrus tuos kurie turi tokius įgaliojimus. Žmonės gali pavadinti kelių ereliais, gali filmuoti, fotografuoti pažeidimus, bet pažeidimą nustatyti ir paskirti sankciją gali tikrai įgaliotos institucijos. Dėl šios priežasties ir atsiranda siūlymas, kad visi praktikuojantys priklausytų vienai organizacijai, kuriai būtų valstybės suteiktas įgaliojimas vertinti pažeidimus. Kaip minėjau aukščiau, aš manau, kad nereikia siekti, kad visi būtų vienos organizacijos nariais, o geriau lietuviškame kontekste, kad šią funkciją reguliavimo vykdytų valstybinė institucija ir tuomet nebūtų narystės privalomumo, nes valstybinė institucija jau galėtų vertinti visų praktikuojančių elgesį.

Kodėl norima į įstatymą įrašyti principą, kad psichologai turėtų laikytis Etikos kodekso – juk etinis elgesys neturėtų būti reguliuojamas įstatymais.

Daugybėje psichologų veiklą reglamentuojančių įstatymų užsienio šalyse yra įtraukiamas reikalavimas psichologams laikytis Elgesio kodekso, nes tik tokiu atveju tai tampa privalomas principas, o ne psichologo pasirinkimas. Medicinos praktikos įstatymas Lietuvoje įpareigoja gydytojus laikytis profesinio kodekso.

Ar įstatymo iniciatoriai supranta, kad licencijos reikalavimas turės neigiamos įtakos darbui su klientais?

Daugybėje ekonomiškai išsivysčiusių valstybių psichologo veikla yra reguliuojama per licencijas arba įtraukimą į praktikuojančių psichologų registrą. Informacijos apie tai, kad pats faktas, kad psichologo praktika yra reglamentuojama, neigiamai veikia psichologo praktiką - nesu girdėjęs.